

27 Νοεμβρίου 2023

Βαδίζοντας «Στους Δρόμους των Ελλήνων»: Η Μάγια Τσόκλη μιλά στον «Ε.Κ.»

/ [Γενικά Θέματα](#)

Με ένα εισιτήριο χωρίς επιστροφή και βαλίτσες γεμάτες αναμνήσεις, ήθη, έθιμα και παραδόσεις, εκατοντάδες χιλιάδες Έλληνες από τις αρχές του προηγούμενου αιώνα έκαναν το μεγάλο υπερατλαντικό ταξίδι για να βρεθούν στις Ηνωμένες Πολιτείες, όπου αγωνίστηκαν και δημιούργησαν και εν πολλοίς εκπλήρωσαν το περίφημο (σ.σ. αμερικανικό) όνειρο.

Στους δρόμους αυτούς των Ελλήνων, τους γεμάτους δυσκολίες αλλά και κατακτημένα όνειρα, σκληρή δουλειά αλλά και χορούς και γλέντια, νοσταλγία για τη μητέρα Ελλάδα αλλά και αγάπη για αυτή τη νέα -δεύτερη- πατρίδα πορεύτηκε η δημοσιογράφος Μάγια Τσόκλη για τους σκοπούς της σειράς ντοκιμαντέρ «Στους Δρόμους των Ελλήνων» που παρουσίασε πέρυσι στην ελληνική κρατική τηλεόραση. Η ίδια μίλησε στον «Εθνικό Κήρυκα» για την εμπειρία αυτή, τις μικρές και μεγάλες ιστορίες που μοιράστηκαν μαζί της Έλληνες της Διασποράς, τις εντυπώσεις της από την Αστόρια και το Λόουελ της Μασαχουσέτης, τη Νέα Υόρκη και τη Βοστώνη καθώς και την αίσθηση που της άφησε τελικώς αυτή η «άλλη Ελλάδα».

Πώς προέκυψε η ιδέα για τη σειρά ντοκιμαντέρ «Στους Δρόμους των Ελλήνων»;

Η σειρά «Στους Δρόμους των Ελλήνων» είναι η φυσική συνέχεια μιας μεγάλης περιπλάνησης. Να θυμίσω ότι το 2000 με τον σκηνοθέτη Χρόνη Πεχλιβανίδη ξεκινήσαμε το «Ταξιδεύοντας στην Ελλάδα», μια πρωτοποριακή για την εποχή, ανθρωποκεντρική σειρά ντοκιμαντέρ για μια Ελλάδα που ελάχιστοι -τότε- γνώριζαν. Συνεχίσαμε σε τόπους που συνδέθηκαν ιστορικά με την πατρίδα μας, κυρίως την Τουρκία και την Αίγυπτο. Μετά, ταξιδέψαμε σε όλα τα μήκη και τα

πλάτη του κόσμου και πάντα, σε κάθε επεισόδιο, είχαμε και ένα θέμα που αφορούσε στους Έλληνες της Διασποράς. «Χρωστούσαμε» λοιπόν, μια σειρά αφιερωμένη αποκλειστικά, σ' αυτή την άλλη Ελλάδα εκτός συνόρων, μια σειρά που δεν θα μπορούσε να υποστηρίζεται παρά μόνο από τη Δημόσια Τηλεόραση. Κοντά μας σ' αυτούς τους γοητευτικούς Δρόμους, είχαμε τον πλέον ειδικό, τον ιστορικό Αλέξανδρο Κιτρορέφ και τη δημοσιογράφο Ιωάννα Φωτιάδη.

Πόσο μείνατε για τους σκοπούς των γυρισμάτων στις Ηνωμένες Πολιτείες και ποιες οι εντυπώσεις σας από τον Ελληνισμό στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού;

Κάναμε δύο ταξίδια που διήρκησαν σχεδόν έναν μήνα το καθένα. Δυστυχώς το budget μας δεν μας επέτρεψε να καλύψουμε την Ομογένεια σε όλες τις Ηνωμένες Πολιτείες, και έτσι περιοριστήκαμε στην Ανατολική Ακτή, στη Νέα Υόρκη, τη Μασαχουσέτη και το New Jersey.

Οι εντυπώσεις είναι οι καλύτερες. Κάναμε περισσότερες από 120 συνεντεύξεις από ανθρώπους που κοινό τους στοιχείο είναι η ελληνική τους καταγωγή. Άλλοι ήρθαν ως παιδιά τη δεκαετία του '50, άλλοι γεννήθηκαν εδώ από γονείς του πρώτου κύματος, άλλοι είναι πλέον τέταρτης γενιάς, άλλοι ήρθαν ενήλικοι το '80 για μια καλύτερη τύχη, και άλλοι -επιστήμονες υψηλότατου επιπέδου οι περισσότεροι- ήρθαν πιο πρόσφατα για λόγους ακαδημαϊκούς. Αυτοί είναι οι άνθρωποι που συνιστούν την Ομογένεια, δύσκολο λοιπόν να τους περιγράψεις ως μια ομάδα πραγματικά ομοιογενή. Για τον καθένα, η Ελλάδα αντιπροσωπεύει και κάτι άλλο. Για κάποιους είναι το αρχαίο πνεύμα αθάνατο, για άλλους το χωριό των προγόνων που δεν γνώρισαν ποτέ, για τους νεότερους τα ξέφρενα πάρτι της Μυκόνου, για τους πιο πρόσφατα εγκαταστημένους, οι παιδικές τους αναμνήσεις. Νομίζω ότι όλοι νοσταλγούν τον τρόπο ζωής μας, τουλάχιστον έτσι όπως τον φαντάζονται. Η Αμερική είναι ο τόπος των ίσων ευκαιριών και της σκληρής δουλειάς που ανταμείβεται, η Ελλάδα είναι ο τόπος της χαράς και των διακοπών, ίσως και μιας παράλληλης επαγγελματικής δραστηριότητας, και για πάρα πολλούς, το όνειρο της συνταξιοδότησης.

Πώς σας υποδέχτηκαν οι ομογενείς; Από τις προσωπικότητες που συναντήσατε θα ξεχωρίζατε κάποια;

Μας υποδέχτηκαν με εγκαρδιότητα και ευγένεια. Το γεγονός ότι τελευταία η Ελλάδα ακούγεται διεθνώς για τους σωστούς λόγους, νομίζω βοηθά στο να

νιώθουν μια επιπλέον περηφάνια για τη καταγωγή τους. Ολοι είχαν μια ενδιαφέρουσα κουβέντα να ακουστεί «πίσω στην πατρίδα». Πώς να μην θαυμάσει κανείς προσωπικότητες όπως ο Γιώργος Μπεχράκης, ο Λου Κάτσος, ο Λίο Σπανός, η Πωλέτ Πούλος, ο Στέφανος Τσερπέλης; Πώς να μην ακούσει με προσοχή τον Μιχάλη Δουκάκη; Πώς να μην συγκινηθεί από τις ιστορίες του τσαγκάρη του Harvard Χρήστο Σοϊλη, ή από τις ιστορίες του Ολοκαυτώματος των Ελλήνων Εβραίων της Αμερικής; Πώς να μην αγαπήσεις την Ανθούλα Κατσιματίδη, τον Μελέτιο Πουλιόπουλο, τον Γιώργο Τσέλλο ή την Σοφία Σκοπέτου; Μιλήσαμε με σπουδαίους επιστήμονες: με την Ελίζα Κονοφάγου του Columbia, τον Μιχάλη Μπλέτσα του MIT, τον πρόεδρο της Αμερικανικής Ψυχιατρικής Ενωσης Πέτρο Λεβούνη, τον καρδιοχειρουργό Γιώργο Ντάγγα του Mount Sinai και τόσους άλλους... με ιερείς, ποδοσφαιριστές, deejays, κουρείς, δασκάλους, μέχρι και νεκροθάφτες! Μια ιδιαίτερη αναφορά θα ήθελα να κάνω στον Αρχιεπίσκοπο Αμερικής για την ειλικρινή κουβέντα και στον τέως πρόξενο της Ελλάδας στη Βοστώνη Στράτο Ευθυμίου, ένα σπουδαίο παράδειγμα Έλληνα διπλωμάτη που μας βοήθησε πολύ.

Συνομιλήσατε με Έλληνες ομογενείς, μπήκατε στα σπίτια τους, διασκεδάσατε στις εκδηλώσεις τους, υπήρξε κάτι που σας έκανε ιδιαίτερη αίσθηση;

Συγκινητικές είναι πάντα οι ιστορίες που σχετίζονται με την κατάκτηση του «αμερικανικού ονείρου» που φαίνεται να είναι ακόμη ζωντανό. Το παιδί που φεύγει με τίποτε από το χωριό του και κατακτά τη νέα ήπειρο, γίνεται ζάμπλουτος ευεργέτης, αποκτά θέσεις εξουσίας, παραμένοντας όμως πάντα το παιδί που έφυγε με τίποτε από το χωριό του...

Επίσης, αν και θεωρητικά το ήξερα, με ξάφνιασε η πανταχού παρουσία της Εκκλησίας στην οργανωμένη Ομογένεια και η απουσία του ελληνικού υπουργείου Παιδείας από την ελληνόφωνη εκπαίδευση. Γνώρισα πολλούς που θα ήθελαν τα παιδιά τους να μάθουν τη γλώσσα και δεν βρίσκουν το αντίστοιχο περιβάλλον,

έναν σύγχρονο τρόπο εκπαίδευσης ή και το επιθυμητό επίπεδο.

Πόσο θεωρείτε συγκλίνει ή αποκλίνει τελικά η εικόνα που έχουν οι γηγενείς Έλληνες για τους ομογενείς από την πραγματικότητα;

Το να δείξουμε τη σημερινή εικόνα της Ομογένειας, να κάψουμε τα στερεότυπα, ήταν και ένας από τους σκοπούς της σειράς «Στους Δρόμους των Ελλήνων». Ο ολίγον αφελής, αγαθός «δολλαριούχος» Ελληνοαμερικανός που έχει μείνει χρονικά στη δεκαετία του '50 και πιάνεται κορόιδο από τον ξύπνιο γηγενή συγγενή στο χωριό δεν υπάρχει πια! Δυστυχώς αυτή η δικαιολογημένη έλλειψη εμπιστοσύνης δηλητηρίασε για χρόνια σχέσεις, οικογένειες αλλά και την εικόνα που κάποιοι ομογενείς απέκτησαν για την Ελλάδα. Ευτυχώς, «το αίμα, νερό δεν γίνεται» που λέει και η παροιμία, και σήμερα, η κοινωνική ανέλιξη που χαρακτηρίζει την ελληνική Ομογένεια έχει δημιουργήσει μια εύρωστη ομάδα που, από διάφορα μετερίζια, υποστηρίζει και επηρεάζει καθοριστικά τα συμφέροντα (εθνικά και οικονομικά) της χώρας μας στην Αμερική. Μια νέα γενιά Ελληνοαμερικανών επιχειρηματιών όπως η Μαρίνα Χατσόπουλος στέκονται δίπλα σε νεοφυείς ελληνικές επιχειρήσεις και ένας εποικοδομητικός και καρποφόρος διάλογος έχει ξεκινήσει μεταξύ Ομογένειας και Ελλάδας. Η εμπιστοσύνη αποκαθίσταται (κοιτάξτε το άνευ προηγουμένου ενδιαφέρον για την ελληνική υπηκοότητα και το διαβατήριο) και στον αντίποδα των γηραιότερων Ελληνοαμερικανών που αποκλείουν οποιαδήποτε επαγγελματική ανάμειξη στην Ελλάδα, οι νεότεροι βλέπουν στην Ελλάδα σημαντικές ευκαιρίες, πράγμα σημαντικό και για τις δύο πλευρές.

Με την αγάπη τους για τα πατρογονικά εδάφη να είναι αδιαμφισβήτητη, τι σκέψεις, όνειρα ή τυχόν ανησυχίες μοιράστηκαν μαζί σας για την Ελλάδα του σήμερα;

Το πιο ενδιαφέρον θεωρώ ότι είναι το γεγονός ότι οι ομογενείς μας βλέπουν πιο καθαρά από μας τη «μεγάλη εικόνα» της χώρας. Δεν αναλώνονται σε μικροκομματικές αναλύσεις και το ενδιαφέρον τους είναι καθαρά εθνικό και πατριωτικό. Ένα αίσθημα που στην Ελλάδα είναι, δυστυχώς, συχνά παρεξηγημένο.

Αρα θα έλεγα ότι η βασική τους ανησυχία αφορά στην εδαφική ακεραιότητα της χώρας μας. Καθώς έχουν πλέον, χάρη στα εύκολα ταξίδια και τα social media, μια καθαρή εικόνα της πραγματικότητας, έχουν αναθερμάνει τις σχέσεις τους με τους συγγενείς τους, και επιθυμούν συχνά (αυτό μου έκανε εντύπωση) την «επιστροφή» στα πατρογονικά εδάφη, έστω κι αν (ιδιαίτερα οι νεότεροι) δεν μιλούν καν τη γλώσσα.

Ενα θέμα που προφανώς απασχολεί όλους μας είναι ακριβώς αυτό, πόσο «ελληνική» μπορεί να παραμείνει η Ομογένεια καθώς, κυρίως λόγω των πολλών μεικτών γάμων, απομακρύνεται από τον πυρήνα της. Ομολογώ ότι βρήκα ενδιαφέρουσα και εξαιρετικά σύγχρονη την έννοια της «ελληνικής κληρονομιάς» αντί της «ελληνικής καταγωγής». Η Αμερική είναι η χώρα των μεταναστών και των πολλών ταυτοτήτων και βρήκα τη νεολαία να πλέει άνετα και δημιουργικά μεταξύ της «νέας» και της «παλιάς» πατρίδας. Στην Ελλάδα έγκειται πια, να δώσει ευκαιρίες, να γοητεύσει και να εμπνεύσει τους νέους Ομογενείς.

Εχοντας βαδίσει «Στους Δρόμους των Ελλήνων» τι κρατήσατε στις αποσκευές της επιστροφής από αυτή την «άλλη Ελλάδα»;

Κρατώ ότι τα σύνορα της χώρας μας είναι πολύ πιο εκτεταμένα απ' ό,τι δείχνει ο χάρτης! Η Ομογένεια φέρει μέσα της την καλή Ελλάδα, έχει πλέον γνώση της πραγματικότητας, έχει μεγάλη επιθυμία να προσφέρει. Στο χέρι της Ελλάδας είναι - και πάλι- να δει τους ομογενείς γενναιόδωρα, εθνικά και όχι κομματικά, σαν

κομμάτι και προέκταση της χώρας, σαν σταθερούς συνοδοιπόρους.

—

Παρακολουθώντας τη σειρά ντοκιμαντέρ της κρατικής τηλεόρασης μπορεί κανείς να μάθει την πολύπαθη -συχνά- ιστορία αυτών των ανθρώπων μέχρι την κατάκτηση του πολυπόθητου αμερικανικού ονείρου, να γνωρίσει καλύτερα τους Έλληνες της Αστόριας, του Λόουελ της Μασαχουσέτης και της Βοστώνης, να πάρει μία γεύση από τη ζωή, τις συνήθειες και τις παραδόσεις σε αυτή την εκτός συνόρων Ελλάδα. Για τις επιμέρους θεματικές, οι οποίες ισορροπούν μεταξύ του χθες και του σήμερα, των κοσμικών και της Εκκλησίας, μιλήσαμε με τον ιστορικό σύμβουλο της σειράς, Αλέξανδρο Κιτροφέφ.

Μεγάλη σταφιδική κρίση, πρόσδεση των γεμάτων μετανάστες υπερωκεάνιων στο Ελις Αϊλαντ και εκατοντάδες χιλιάδες εκπατρισμένοι Έλληνες σε αναζήτηση του αμερικανικού ονείρου. Πώς εκείνα τα πρώτα δύσκολα χρόνια του μεγάλου κύματος Ελλήνων μεταναστών στις ΗΠΑ, στα οποία μάλιστα έχετε αφιερώσει και ειδικό επεισόδιο «Στους Δρόμους των Ελλήνων», καθόρισαν κατοπινά την ελληνική παρουσία στην άλλη πλευρά του Ατλαντικού;

Το 1ο πρόβλημα που αντιμετώπισαν οι χιλιάδες Έλληνες μετανάστες που ήταν μέρος του μεγάλου κύματος των περίπου 400.000 που έφτασαν στις ΗΠΑ είχε να κάνει με την προσαρμογή σε ένα εντελώς νέο και ξένο περιβάλλον. Οι περισσότεροι και οι περισσότερες είχαν φύγει από χωριά της ελληνικής επαρχίας

που ήταν σε σχετικά πρωτόγονη κατάσταση με την έννοια πως δεν είχαν ηλεκτρικό, τρεχούμενο νερό, αυτοκίνητα, πολυώροφα κτίρια και πολλή κίνηση και θόρυβο. Πρέπει να ήταν μεγάλο το πολιτιστικό σοκ που θα ένωσαν, ιδίως εάν προσθέσουμε την έλλειψη εξοικείωσης με τους νόμους και κανονισμούς που διέπουν ένα περιβάλλον όπως οι εκσυγχρονισμένες αμερικανικές πόλεις στις αρχές του αιώνα. Και, τέλος, η παντελής έλλειψη γνώσης των αγγλικών συνθέτουν ένα πλέγμα πολλών δυσκολιών.

Ενα 2ο πρόβλημα ήταν η ξενοφοβία και ο ρατσισμός που κυριαρχούσαν στις πρώτες 2 δεκαετίες του αιώνα λόγω της τεράστιας εισροής μεταναστών, ένα αίσθημα που γινόταν βαθύτερο όταν οι μετανάστες δεν ήξεραν καλά τους νόμους και τις συνήθειες της Αμερικής.

Αυτά τα δύο μεγάλα προβλήματα καθόρισαν τη μετέπειτα πορεία. Από τη μία οδήγησαν στη συσπείρωση και οργάνωση των Ελλήνων με σκοπό την αλληλοβοήθεια και τη διατήρηση της ταυτότητάς τους μέσω κοινοτικών οργανώσεων, εκκλησιών και εθnikοτοπικών οργανώσεων και από την άλλη τους ώθησαν να ενσωματωθούν στην αμερικανική κοινωνία, πράγμα που είχε ως αποτέλεσμα να γίνουν όχι μόνο αποδεκτοί αλλά και αρεστοί θα έλεγα, και αυτό ήταν το πρώτο βήμα στη μεγάλη πρόοδο και ευημερία που πέτυχε μεγάλο μέρος της ελληνοαμερικανικής κοινότητας.

Παρατηρώντας τα ήθη και τα έθιμα, τον τρόπο ζωής, τις παραδόσεις των Ελλήνων της Αμερικής σήμερα εντοπίζετε μία νοσταλγία της Ελλάδος του τότε;

Ο τόπος, το κλίμα, η φυσική ομορφιά και οι ρυθμοί ζωής στην Ελλάδα νομίζω πως κάνουν όλους τους Έλληνες να νοσταλγούν αυτά τα θετικά της χαρακτηριστικά.

Επιπλέον, η 2η, 3η & 4η γενιά Ελληνοαμερικανών γεννήθηκε στην Αμερική και γνώρισε την Ελλάδα που άφησαν οι γονείς ή οι παππούδες τους, οπότε και νοσταλγεί μια Ελλάδα που φθίνει, μια Ελλάδα της επαρχίας με παραδόσεις, χορούς και τραγούδια που ακούμε μόνο στα πανηγύρια στη σημερινή Ελλάδα. Άλλο σημαντικό στοιχείο που μας κληρονόμησαν οι γονείς και οι παππούδες μας είναι μία ταύτιση με τον τόπο καταγωγής, το χωριό, το νησί και αυτό διατηρείται στην Αμερική. Ναι, η Ελλάδα ή μάλλον μια Ελλάδα με διαφορετικές εκφάνσεις ζει και βασιλεύει στις ΗΠΑ.

Από την έρευνά σας ως ιστορικός αλλά και ιδιαίτερα εν προκειμένω από μαρτυρίες διακεκριμένων Ελληνοαμερικανών που μιλούν «Στους Δρόμους των Ελλήνων», ποιο ήταν το μυστικό της επιτυχίας τους και σε ποιους κυρίως τομείς διέπρεψαν ή/και διαπρέπουν;

Το μυστικό της επιτυχίας μας στις ΗΠΑ, και θεωρώ και στις άλλες χώρες που εγκαταστάθηκαν Έλληνες, είναι πως ο Έλληνας και η Ελληνίδα προσαρμόζονται στις συνθήκες που συναντούν αλλά συγχρόνως καταφέρνουν να ελίσσονται. Έχοντας διασχίσει τον Ατλαντικό έχεις κατά κάποιο τρόπο την πλάτη στον τοίχο και μπορείς να πας μόνο μπροστά. Αντιμετωπίζεις ένα σύγχρονο οργανωμένο κράτος δικαίου και νόμων. Καλά θα κάνεις να συμμορφωθείς στις υποδείξεις, αλλά επειδή προερχόμαστε από μια χώρα που όλα αυτά εφαρμόζονται χαλαρά, όταν ανοίξει ένα παραθυράκι, όταν παρουσιαστεί ξαφνικά μια ευκαιρία θα αρπάξουμε την ευκαιρία.

Σε γενικές γραμμές, παρόλο που είναι παρακινδυνευμένο να μιλάμε με τέτοιους όρους, οι Ελληνοαμερικανοί, δουλεύοντας σκληρά προόδευσαν σε χώρους όπου ήταν οι ίδιοι το αφεντικό, όπως για παράδειγμα στον τομέα της εστίασης, και στον τομέα των επιχειρήσεων διότι δεν φοβήθηκαν να ρισκάρουν.

Η κ. Τσόκλη συνάντησε, μεταξύ άλλων, τον Αρχιεπίσκοπο Αμερικής Ελπιδοφόρο, ενώ επισκέφτηκε και τον νεόδμητο Ναό του Αγίου Νικολάου στο Σημείο Μηδέν. Ποιος ο ρόλος τελικά της Εκκλησίας σε όλο αυτό το «ταξίδι» της ξενιτιάς;

Ο Αρχιεπίσκοπος Ελπιδοφόρος μίλησε στη Μάγια Τσόκλη με τη γνωστή του ευφράδεια και οξυδέρκεια. Για ιστορικούς λόγους, επειδή οι κοινοτικές οργανώσεις είχαν διαιρεθεί πολιτικά τη δεκαετία του 1920 ανάμεσα σε βασιλικούς και βενιζελικούς, η Εκκλησία αυτονομήθηκε και χάραξε αυτόνομα την πορεία της. Ανέλαβε την ευθύνη να οργανώσει την Ελληνική Παιδεία και τις φιλανθρωπικές δραστηριότητες και πολύ σύντομα η ενορία έγινε το πιο ζωντανό κύτταρο της ελληνοαμερικανικής ζωής. Επίσης, σημαντικό είναι πως στην περίοδο της ποιμαντορίας του Αρχιεπισκόπου Ιακώβου προσαρμόστηκε στη σταδιακή αμερικανοποίηση των Ελληνοαμερικανών. Χρωστάμε πολλά στην Εκκλησία, αλλά αναρωτιέμαι εάν ειδικά στο χώρο της Παιδείας και εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας πόσο ακόμα θα μπορεί να ανταποκρίνεται στις μεταβαλλόμενες συνθήκες

και να παρακολουθεί τις νεότερες παιδαγωγικές εξελίξεις.

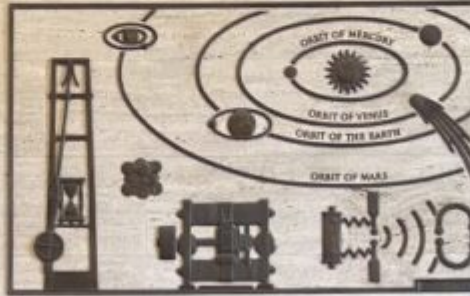
Πόσο σημαντική θεωρείτε, ως ιστορικός, την παρουσίαση και ανάδειξη της ελληνοαμερικανικής ιστορίας μέσα από πρωτοβουλίες όπως η εν λόγω της κρατικής τηλεόρασης;

Με μεγάλη χαρά έμαθα από τη Μάγια Τσόκλη αυτή την πρωτοβουλία της ΕΡΤ και ήταν τιμή μου να δεχθώ τη πρόσκλησή της να συνεργαστώ. Έχει πολύ μεγάλη σημασία πως η δημόσια τηλεόραση της Ελλάδας θέσπισε τους «Δρόμους των Ελλήνων» και δικαιώθηκε με τη μεγάλη ακροαματικότητα και τις πάρα πολύ θετικές αντιδράσεις. Τολμώ να πω πως ούτε η ίδια η ΕΡΤ έχει αντιληφθεί πόσο πρόσφορο πεδίο θα ήταν η επέκταση αυτής της σειράς και πόσο σημαντικός είναι ο ρόλος της στο να φέρνει πιο κοντά τον Ελληνισμό της Ελλάδας με τον πολύμορφο και πολύπλευρο Ελληνισμό της Αμερικής.

Η σειρά ντοκιμαντέρ «Στους Δρόμους των Ελλήνων» είναι διαθέσιμη στο: <https://www.ertflix.gr/series/ser.259911-stous-dromous-ton-ellenon>

MATTER · ENERGY · RADIATION

»»»» GROSS GRAVITATING MATTER «««« RESPONSIVE TO ENERGY CONSISTING ITSELF OF AGGREGATES OF ENERGY. REVEALED IN ITS INNERMOST STRUCTURE BY THE STUDY OF RADIATION FROM WHICH BOTH MATTER AND ENERGY AT LAST SEEM WHOLLY INDISTINGUISHABLE ««««««««««

ekirikas.com